

HEDEN IVM MONDELINGE TOELICHTING IN DE MR VAN 25 NOVEMBER
TER BESLISSING

Aan
de minister

nota

Afsprakenkader Kapitaalbehoefte Regionale
Netwerkbedrijven

Generale Thesaurie
Directie Financieringen

Persoonsgegevens

Aanleiding

In september hebben de minister voor K&E en u ingestemd met een proces om met de drie grote regionale netwerkbedrijven (RNB's) te komen tot een Afsprakenkader (bijlage 1). Met deze nota leggen wij het onderhandelingsakkoord en de brief om de Kamer hierover te informeren aan u voor.

Beslispunten

- Bent u akkoord met het onderhandelingsakkoord over het Afsprakenkader Kapitaalbehoefte Regionale Netwerkbedrijven (bijlage 1)? Wij adviseren positief.
- Bent u akkoord met het informeren van de Kamer middels bijgevoegde Kamerbrief (bijlage 2)? Indien u akkoord bent verzoeken wij u de brief te ondertekenen. Het afsprakenkader wordt als bijlage meegestuurd. Wij adviseren u om de Kamerbrief in de ministerraad aankomende vrijdag mondeling aan te kondigen. Het advies hiervoor heeft u separaat ontvangen.
- Bent u akkoord met het openbaar maken van bijgevoegde eerdere nota's (bijlage 3) en de nu voorliggende nota conform de beleidslijn actieve openbaarmaking? Omliggende passages zullen gelakt worden.

Kernpunten

- Het Afsprakenkader bevat afspraken over het proces t.a.v. toekomstige kapitaalverzoeken en de eisen die gelden voor een mogelijke participatie van de Staat. Deze eisen zijn in lijn met de Nota Deelnemingenbeleid 2022.
- In het afgesproken proces behoudt de Staat de discretionaire bevoegdheid om verzoeken om kapitaalsteun niet te honoreren, dan wel andere, meer doelmatige oplossingen voor te stellen.
- De eisen bij participatie richten zich op de gewenste zeggenschap waarmee de Staat invloed krijgt op de keuzes die impact hebben op het ontstaan, de hoogte en de invulling van de kapitaalbehoefte. Dit uit zich concreet in invloed op investeringen, het financieringsplan en een financieel lid in de raad van commissarissen.
- Het Afsprakenkader is in goed overleg met vertegenwoordigers van medeoverheden gevoerd. De aandeelhouders (ca. 200 provincies en gemeenten) leggen het nu als onderdeel van het democratische proces voor ter goedkeuring.

Datum

23 november 2022

Notanummer

2022-0000283273

Afgestemd met

DJZ, AFEP, FEZ, IRF

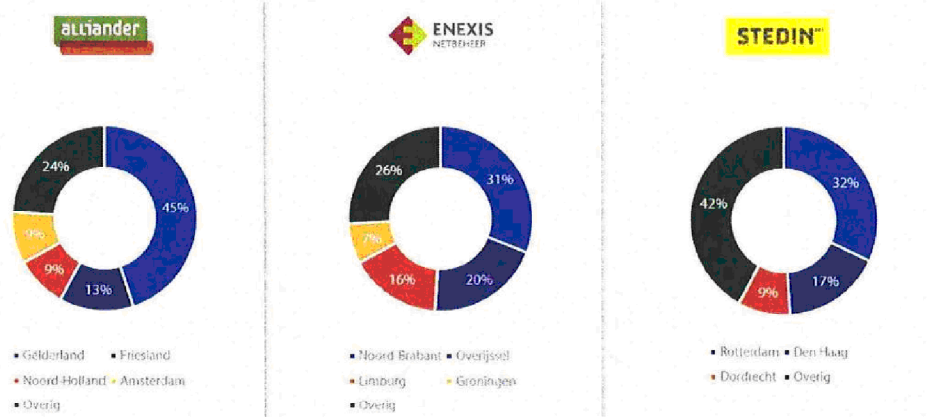
Bijlagen

1. Afsprakenkader Kapitaalbehoefte Regionale Netwerkbedrijven
2. Kamerbrief
3. Openbaar te maken Nota's

- Stedin heeft reeds een verzoek tot kapitaal gedaan waar in de Miljoenennota 2023 € 500 miljoen voor is gereserveerd. De komende maanden zullen we dit verzoek tot toetreding beoordelen.
- Voordat het Afsprakenkader definitief kan worden ondertekend dient dit onderhandelingsakkoord door de huidige aandeelhouders te worden goedgekeurd. Daarvoor zal het akkoord moeten worden voorgelegd aan de daarvoor gelegitimeerde democratische organen. Gezamenlijk hebben de regionale netwerkbedrijven meer dan 200 regionale aandeelhouders (zie onderstaand figuur).
- U heeft eerder ingestemd met een overleg met de stuurgroep Nachtwacht bestaande uit vertegenwoordigers van de RNB's en hun aandeelhouders.

Namens de aandeelhouders zitten

 in de stuurgroep.

Toelichting

Proces en bepalen kapitaalbehoefte

Het proces laat zich als volgt samenvatten: (i) jaarlijks informeert elk RNB de Staat over zijn financiële positie, (ii) indien een kapitaalbehoefte ontstaat (berekend op een A-minus creditrating conform het deelnemingenbeleid), informeert het RNB de Staat, (iii) het RNB dient een plan van aanpak in om de kapitaalbehoefte te verlagen (bijv. door het verlagen van kosten of afstoten van niet-wettelijk verplichte activiteiten) en in te vullen (bijv. door stortingen van huidige of nieuwe aandeelhouders), (iv) voor de resterende kapitaalbehoefte kan een verzoek gedaan worden bij de Staat, (v) de Staat heeft een discretionaire bevoegdheid om het verzoek te beoordelen waarbij de daarvoor geldende processen worden gevolgd (o.a. de voorhangprocedure), (vi) conform een afgesproken waarderings- en prijsbepalingsproces wordt het aandelenbelang bepaald, (vii) een Participatieovereenkomst wordt gesloten waarin de afgesproken eisen worden geïmplementeerd, (viii) de Staat stort kapitaal en gaat een nieuwe deelneming aan.

Zeggenschap

De Nota Deelnemingenbeleid is leidend geweest bij het opstellen van het Afsprakenkader. Uitgangspunt in de Nota is dat de Staat voldoende zeggenschap dient te verkrijgen om haar doelen te bereiken en de publieke belangen te borgen. In de Term Sheet Governance, een bijlage van het Afsprakenkader, is de benodigd geachte zeggenschap op verschillende aandachtsgebieden uiteengezet. Aangezien we verwachten grotendeels dezelfde publieke belangen na te streven als de bestaande aandeelhouders, verwachten we op veel thema's aan te kunnen sluiten bij de bestaande governance en voorzien we geen specifieke aandeelhoudersrechten. Dit geldt voor onder andere de strategie, het beloningsbeleid, de benoemingen in het algemeen, MVO, de decharge van het bestuur en de raad van commissarissen en de vaststelling van de jaarrekening.

Bij de kapitaalbehoefte en de ontwikkeling daarvan kunnen de belangen van de Staat, als mogelijk aandeelhouder, en de huidige aandeelhouders verschillen. We ervaren door de financiële draagkracht van de Staat een bijzondere verantwoordelijkheid rondom de kapitaalbehoefte van het RNB na een eventuele toetreding als aandeelhouder. Immers, we stappen pas in als andere aandeelhouders niet meer kunnen/willen storten. Dat betekent dat de Staat als aandeelhouder zelfstandig invloed moet kunnen uitoefenen op keuzes die impact hebben op het ontstaan, de hoogte en de invulling van de kapitaalbehoefte.

Concreet uit dit zich in:

- een consultatierecht op het investeringsplan en een vetorecht op niet-gereguleerde investeringen die het toepasselijk drempelbedrag overschrijden;
- een vetorecht op het financieringsplan; en
- een vetorecht op de benoeming van een commissaris met een financieel profiel.

Communicatie

Wij bereiden een woordvoeringslijn en Q&A's voor. Als de Kamerbrief uit is gegaan zullen de RNB's een persbericht uitdoen dat met ons wordt afgestemd.

Politiek/bestuurlijke context

Op woensdag 30 november is het CD Staatsdeelnemingen gepland. We bereiden hiervoor Q&A's en een spreeklijn voor.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Verspreid over de nota.

Doc. nr.	Datum	Naam document
1	21-9-2022	Nota-min-Vervolg Financiering Regionale Netwerkbedrijven
2	21-9-2022	Bijlage 1 - Probleemanalyse
3	21-9-2022	Bijlage 2 - Beleidsopties voor EZK om mogelijk de kapitaalbehoefte te verlagen

TER BESLISSING - REACTIE GRAAG UITERLIJK 23 SEPTEMBER

Aan
de minister

nota

Vervolg Financiering Regionale Netwerkbedrijven

Generale Thesaurie
Directie Financieringen

Persoonsgegevens

Aanleiding

In juli hebben de minister voor K&E en u de Kamer geïnformeerd over de kapitaalbehoefte van de drie grote regionale netbeheerders (RNB's) Alliander, Enexis en Stedin. De kapitaalbehoefte bij Stedin bleek urgent. Voor de invulling daarvan is in de Miljoenennota € 500 mln. gereserveerd op de begroting van EZK (binnen de SDE-reserve, kolenmeevaller). Deze nota informeert u over het vervolgproces met Stedin en de andere RNB's.

Beslispunt

Gaat u akkoord om, voorafgaand aan het uitwerken van de kapitaalstorting in Stedin, een proces in gang te zetten om met de drie RNB's te komen tot een raamovereenkomst? Wij adviseren positief.

- In een raamovereenkomst worden eenduidige en heldere afspraken gemaakt over (i) het proces t.a.v. toekomstige verzoeken en (ii) minimumvoorwaarden op bepaalde thema's. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling dat de staat zich in deze raamovereenkomst verplicht tot eventuele kapitaalstortingen.
- Indien u akkoord bent, sturen wij op 23 september een brief naar de RNB's over het vervolgproces. Deze procesmatige brief versturen wij ambtelijk, u hoeft daar dus niets voor te doen. Vanwege de urgentie van Stedin, willen we het traject nog deze week opstarten. Op basis van de te sluiten raamovereenkomst volgt een individuele overeenkomst met Stedin. Beide concept overeenkomsten worden met u afgestemd.

Kernpunten

- **Achtergrond.** In de zomer is de kapitaalbehoefte van de RNB's extern gevalideerd en zijn maatregelen om deze te verlagen in kaart gebracht (bijlage 1). Hieruit bleek dat Stedin welk bedrijfsinformatie nodig heeft om een A-minus rating te behouden, wat belangrijk is om de benodigde investeringen in de energietransitie te blijven doen. Voor Alliander en Enexis is dat in respectievelijk welk bedrijfsinformatie belangrijk aannemelijk dat de kapitaalbehoefte door een oplopende investeringsagenda en beleidsambities van het kabinet verder toeneemt en zich eerder manifesteert.
- **Vervolgproces.** Mede daarom willen we alle RNB's een raamovereenkomst aanbieden. Bij de voorwaarden is de Nota Deelnemingenbeleid leidend. Gegeven de toekomstige kapitaalbehoefte willen we aanvullend meer rechten t.a.v. de financiën van de RNB's. De staat gaat met de overeenkomst een verplichting aan om gedegen te onderzoeken of een stortingsverzoek kan worden gehonoreerd. Echter, in de raamovereenkomst wordt vastgelegd dat

Datum

21 september 2022

Notanummer

2022-0000229191

Afgestemd met

FEZ, DJZ, IRF, AFEP

Bijlagen

1. Probleemanalyse
2. Beleidsopties

de staat verzoeken kan afwijzen als er bijvoorbeeld geen budgettaire dekking of parlementaire goedkeuring is.

- Afwegingen. Voordelen van een raamovereenkomst t.o.v. het alternatief, alleen een traject met Stedin, zijn dat (a) we in de toekomst relatief eenvoudig stortingsprocessen kunnen doorlopen (b) we alle RNB's gelijk behandelen, (c) er minder risico bestaat op staatssteun-issues en (d) het mogelijk positieve gevolgen heeft voor de *credit rating* van de RNB's, waardoor de kapitaalbehoefte op termijn lager kan uitvallen. Een nadeel is dat het mogelijk vertragend werkt (i.e. enkele maanden) voor de oplossing met Stedin en dat Financiële en economische belangen van de staat
- Parlementair traject. Als een onderhandelingsakkoord over beide overeenkomsten is bereikt, informeren we de Kamer en starten we de voorhangprocedure. Ook de Algemene Rekenkamer wordt betrokken.
- Europese Commissie. Parallel aan de onderhandelingen zullen we de Europese Commissie om een *comfort letter* verzoeken met als inzet dat de beoogde constructie geen staatssteun is.
- Uitwerking beleidsopties. Gelijktijdig werken we beleidsopties (bijlage 2) uit om de noodzakelijke netinvesteringen en daarmee de maatschappelijke kosten van het net (en de kapitaalbehoefte) te verlagen.

Toelichting

Inhoud raamovereenkomst en voor- en nadelen

De kern van een raamovereenkomst zou zijn:

- De afspraak dat de staat verzoeken om kapitaalstortingen enkel in behandeling neemt als deze aan bepaalde criteria voldoen, met behoud van discretionaire bevoegdheid om van een investering af te zien als er (o.a.) geen politiek mandaat of budgettaire dekking is of als een investeringsovereenkomst niet succesvol onderhandeld kan worden.
- Afspraken over *governance* die gaan gelden zodra er daadwerkelijk kapitaal wordt gestort. Hierbij is de Nota Deelnemingenbeleid leidend.
- Afspraken over een waardering en voorwaarden voor storting.
- We zetten in de onderhandelingen over de raamovereenkomst in op het maken van afspraken over efficiëntere samenwerking en intensivering daarvan tussen de RNB's, een en ander binnen de daarvoor geldende wettelijke kaders.

Het sluiten van een raamovereenkomst heeft de volgende voordelen t.o.v. een traject alleen met Stedin:

- Het schept duidelijkheid wanneer en onder welke voorwaarden de staat bereid is een kapitaalverzoek in behandeling te nemen, we zullen daardoor niet te pas en te onpas ambtelijk en politiek benaderd worden voor kapitaalstortingen.
- Het geeft ook Alliander en Enexis de kans om mee te praten over de voorwaarden die mogelijk ook voor hen gaan gelden; dit geeft o.a. invulling aan het gelijkheidsbeginsel. Het zorgt bovendien voor gelijk en efficiënt beheer als we uiteindelijk in meerdere RNB's investeren.
- Het helpt mogelijk bij staatssteunkwesties.
- Het vergroot de kans op een *rating uplift* wat de kapitaalbehoefte vertrouwelijke bedrijfsinformatie

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie

Het sluiten van een raamovereenkomst heeft echter ook nadelen t.o.v. een traject alleen met Stedin:

- Het werkt mogelijk vertragend, met als risico dat Stedin niet tijdig gefinancierd kan worden. Mitigerende maatregel: we gaan in november sowieso door met alleen Stedin.
- Het zorgt voor minder flexibiliteit bij toekomstige investeringen (deel minimale voorwaarden staan al vast). Mitigerende maatregel: er komt een mechanisme om wijzigingen door te kunnen voeren.

Financiële en economische belangen van de staat

Tijdslijnen

Wij verwachten in november de voorlopige uitkomst van de onderhandelingen met de RNB's over de raamovereenkomst aan u voor te kunnen leggen. Vervolgens starten we met de bilaterale onderhandelingen met Stedin over de invulling van haar korte termijn kapitaalbehoefte. Over de uitkomst van deze onderhandelingen hopen wij u rond het einde van dit kalenderjaar te informeren. Als de onderhandelingen met Stedin zijn afgerond zullen wij de Kamer informeren over de uitkomst van de verschillende onderhandelingen en de voorhangprocedure starten.

Communicatie

Geen actieve communicatie voorzien door de Rijksoverheid. We zullen afspraken maken met de RNB's over de wijze en afstemmingen van communicatie in de toekomst.

Politiek/bestuurlijke context

- In het IBO Financiering van de energietransitie van 30 maart 2021¹ is aanbevolen om versterking van de kapitaalbasis van de RNB's door het Rijk uit te werken, aanvullend op een kapitaalstorting van de huidige en eventuele nieuwe aandeelhouders.
- Op 29 oktober 2021 is de Kamer geïnformeerd door de staatssecretaris van EZK dat de staat rond de zomer van 2021 het gesprek is aangegaan met de netwerkbedrijven Alliander, Enexis en Stedin en hun aandeelhouders over wat de precieze investeringsopgave is en welke kapitaalbehoefte daar op welk moment uit voortvloeit.²
- Tot medio 2022 hebben gesprekken plaatsgevonden met de drie grote netwerkbedrijven en vertegenwoordigers van hun aandeelhouders over de problematiek en mogelijke oplossingen.
- In juli 2022 is de Kamer geïnformeerd door de minister voor Klimaat en Energie en u dat een kapitaalstorting, en daarmee aandeelhouderschap, door de staat als belangrijk verder uit te werken onderdeel van een oplossing wordt gezien.³ Dit in aanvulling op een eventuele bijdrage door medeoverheden (bestaande en mogelijk nieuwe aandeelhouders) op wie nadrukkelijk ook een beroep wordt gedaan en met wie we een gezamenlijke verantwoordelijkheid voelen om dit probleem op te lossen. In deze brief is

¹ Kamerstukken II 2020-2021, 32 813 en 31 239, nr. 689.

² Kamerstukken II 2020-2021, 32 813, nr. 913.

³ Kamerstukken II 2021-2022, 32 813, nr. 1086.

ook een aantal voorwaarden gecommuniceerd waaraan de staat op dat moment dacht ingeval van participeren via een kapitaalstorting.

- Op 20 september 2022 is in de Miljoenennota € 500 miljoen gereserveerd op de begroting van EZK voor de invulling van de korte termijn kapitaalbehoefte van Stedin.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Verspreid over de nota. Bevat bedrijfsgevoelige informatie en informatie die de onderhandelingspositie van de staat kan schaden.

Bijlage 1 – Probleemanalyse

Investeringsagenda

Stedin, Alliander en Enexis hebben tot en met 2030 een investeringsagenda van ruim € 31 miljard (Figuur 1 en Tabel 1).

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie
Vertrouwelijke bedrijfsinformatie

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie

Figuur 1 – Verwachte CAPEX RNB's

Tabel 1 – CAPEX per RNB t/m 2030

Kapitaalbehoefte

Op de lange termijn worden efficiënte investeringen van de netbeheerder plus een redelijk rendement terugverdiend via de nettarieven (over ± 40 jaar). Op de korte termijn moeten de ondernemingen de investeringen voorfinancieren. Extra eigen vermogen is nodig om een solide financiële positie te behouden. Om de kapitaalbehoefte te bepalen is het nodig om een oordeel te vormen over de vraag wat de staat een gezonde financiële positie vindt voor de regionale netbeheerders. Tabel 2 geeft een overzicht van het financieel beleid per netbeheerder.

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie
Vertrouwelijke bedrijfsinformatie

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie

Tabel 2 – Financieel beleid

Tabel 3 – Verwachte rating S&P bij verschillende ratio's

Lopende onderhandelingen

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie

Figuur 2 – Kapitaalbehoefte RNB's

Tabel 4 – Kapitaalbehoefte per RNB t/m 2031

Waarom S&P en geen Moody's?

- Stedin heeft alleen een rating heeft bij S&P. Lopende onderhandelingen

Lopende onderhandelingen

- S&P is de meest conservatieve van beide en zal door investeerders als uitgangspunt worden genomen.
- Het bepalen van de kapitaalbehoefte is vrij eenvoudig, omdat de rating bij S&P grotendeels afhankelijk is van één ratio.

Waarom A-minus?

- In tijden van stress kan een BBB+ rating de toegang tot de kapitaalmarkt sterk verminderen en kunnen de kosten van vreemd vermogen stijgen
- Ook voor het behoud van een BBB+ is kapitaalstorting van de staat nodig. Conform het deelnemingenbeleid moet de rating weer naar A-minus worden gebracht. Financiële en economische belangen van de staat
- Het is lastig te verklaren dat we bij deze bedrijven scherper aan de wind zouden willen varen dan onze eigen deelnemingen. Door hier een gelijke lijn te kiezen, voorkomen we een negatief effect op een mogelijke GRE-uplift

Waarom focus op FFO / Netto schuld?

S&P beoordeelt netwerkbedrijven aan de hand van het Business Risk Profile en het Financial Risk Profile. De verwachting is dat het Business Risk Profile op de nabije toekomst niet zal veranderen. Om het Financial Risk Profile te bepalen hanteert S&P hanteert twee core ratio's (FFO/Netto schuld en Netto schuld/EBITDA) en een aantal supplement ratio's. S&P geeft daarbij echter aan dat als beide ratio's resulteren in een andere uitkomst de Netto schuld/EBITDA-ratio te verwerpen en voornamelijk naar FFO/Netto schuld-ratio te kijken.

Waarom streven naar minimaal 11%?

Er is nog een ruime buffer voordat de RNB's zich in sub-investment grade terrein begeven (onder de BBB-) en tot dit punt is bereikt is er op dit moment nog voldoende toegang tot de kapitaalmarkten. Vanuit dit oogpunt is het risico acceptabel. Ondanks dat S&P aangeeft voorkeur te hebben voor een buffer, kijken zij met name naar het financiële beleid: "is een bedrijf toegewijd de rating te behouden". Een buffer is hierin niet doorslaggevend. Bovendien behouden we nog een buffer in de vorm van de openstaande hybride capaciteit (zie hierna bij Mitigerende maatregelen). Daarmee kan relatief snel geschakeld worden.

Waarom niet uitgaan van een GRE-uplift?

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie

Mitigerende maatregelen om de kapitaalbehoefte te verminderen

Naast het aanpassen van het financieel beleid zijn er op hoofdlijnen er drie mogelijkheden om de kapitaalbehoefte te verminderen: het uitgeven van hybrides, aanpassing van het dividendbeleid en de verkoop van non-core assets.

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie

Tabel 5 – Reductie kapitaalbehoefte RNB's door mitigerende maatregelen

Vertrouwelijke bedrijfsinformatie

Conclusie

Het Nederlandse energiebeleid kent drie pijlers: betrouwbaarheid, betaalbaarheid en duurzaamheid. Vanuit twee perspectieven reden voor de overheid om in te grijpen: (i) door een dreigend kapitaal tekort kan de betrouwbare elektriciteitsvoorziening in Nederland onder druk te staan, (ii) de kapitaalbehoefte komt deels voort uit ambitieuze klimaatagenda op Rijksniveau, waardoor het een logische stap is om aandeelhouderschap ook gedeeltelijk op Rijksniveau te beleggen.

Lopende onderhandelingen	
Lopende onderhandelingen	Regionale overheden zijn niet volledig in staat of bereid om deze kapitaalbehoefte in te vullen. Door het dreigende kapitaaltekort kan de betrouwbare elektriciteitsvoorziening in Nederland onder druk komen te staan. Overheidsingrijpen is dus gerechtvaardigd. Bij Stedin is Vertrouwelijke bedrijfsinformatie Bij Alliander en Enexis speelt de vraag naar kapitaal, in de huidige prognoses, vanaf respectievelijk Vertrouwelijke bedrijfsinformatie en Vertrouwelijke bedrijfsinformatie . Daarbij moet echter in ogenschouw worden genomen dat de verwachting is dat de investeringsbehoefte zal veranderen en daarmee ook de hoogte en de timing van de kapitaalbehoefte.

Een kapitaalstorting, en daarmee aandeelhouderschap, is de voorkeursoptie om de kapitaalbehoefte in te vullen. Overwegingen hierbij zijn allereerst dat hiermee direct in additioneel eigen vermogen wordt voorzien, wat de kern van deze problematiek is. Ten tweede impliceert een aandelenbelang van de staat ook zeggenschap en medeverantwoordelijkheid van de staat in de bedrijven (anders dan bijvoorbeeld bij een lening). Dat sluit aan bij de gezamenlijke verantwoordelijkheid van medeoverheden en de staat voor het slagen van de energietransitie en bredere maatschappelijk opgaves van de netwerkbedrijven, zoals in het Klimaatakkoord overeengekomen. Daarnaast kan de Staat aansturen op meer samenwerking tussen netwerkbedrijven, wat mogelijk tot maatschappelijke en economische voordelen leidt.

Bijlage 2 – Beleidsopties voor EZK om mogelijk de kapitaalbehoefte te verlagen

- *Intensivering samenwerking*
 - Intensivering van de samenwerking kan mogelijk de kapitaalbehoefte drukken. Samenwerking tussen regionale netbeheerders, zoals bijv. op inkoop wat nu niet mogelijk is, kan leiden tot schaalvoordelen en lagere financieringskosten. Ook een fusie van de netbeheerders kan wellicht op langere termijn een mogelijkheid zijn.
- *Verbetering match aandeelhouderschap en werkgebied*
 - Bij een slechte match tussen het aandelenbelang in relatie tot het werkgebied zullen de aandeelhouders zich minder verantwoordelijk voelen voor de kapitaalbehoefte van het netwerkbedrijf. Dit vergroot de noodzakelijke investeringen die het Rijk moet doen. Dit kan mogelijk worden verbeterd door herverkaveling of meer samenwerking (bijv. fusie).
- *Afbouwen salderingsregeling*
 - Er ligt een wetsvoorstel bij de Kamer om de stimulering van zonne-energie bij huishoudens af te bouwen. Belangrijkste redenen zijn dat de terugverdientijd te laag wordt en dat stimulering van zonne-energie via de SDE++ goedkoper is.
- *Verplichten opslag bij grootschalige opwekking van wind- en zonne-energie.*
 - Met name bij zonne-energie zijn er productiepieken die relatief veel netkosten veroorzaken in verhouding tot de hoeveelheid geproduceerde energie. Voor nieuwe SDE-aanvragen is daarom de regel geïntroduceerd dat de gebruikte netaansluiting 50% kleiner moet zijn dan het vermogen van het zonnepark. Dit geeft prikkels om opslag ter realiseren achter de aansluiting zodat meer elektriciteit geproduceerd kan worden.
 - Onderzocht kan worden hoe het realiseren van opslag bij zonne- en windparken normerend kan worden verplicht. Dit vereist aanpassing van regelgeving.
- *Aanpassing tariefstructuur nettarieven*
 - Voor zowel kleinverbruikers als grootverbruikers zijn de netbeheerders bezig met trajecten om tot een alternatieve tariefstructuur te komen. Het grootste knelpunt lijkt te zijn bij kleinverbruikers. Bijna alle netgebruikers betalen hetzelfde nettatarief ongeacht de mate dat ze hun aansluiting gebruiken. Een tarief op gemeten vermogen geeft een betere prikkel om het net te ontlasten. Onderzocht moet worden hoe de invoering hiervan bespoedigd kan worden.
- *Non-firm transportovereenkomsten*
 - Netbeheerders en de ACM zijn reeds bezig met het mogelijk maken van non-firm aansluitovereenkomsten. Dit maakt het mogelijk voor afnemers om aan te sluiten op plekken waar niet altijd transport mogelijk is. In ruil hiervoor betalen de afnemers een lager nettatarief en kunnen ze op meer plekken aangesloten worden. Deze optie wordt ook verduidelijkt in het wetsvoorstel Energiewet.
- *Invoering producententarief*
 - Netbeheerders vragen om de invoering van nettarieven voor invoeders van elektriciteit. Hier wordt op dit moment nog geen actie ondernomen omdat Europese regels de tarieven voor invoeding hebben gemaximaliseerd op een zeer laag niveau. Doel van deze Europese regel is het realiseren van een gelijk speelveld in Europa. Meerdere buurlanden kennen echter wel een beperkt producententarief.
 - Onderzocht dient te worden welke stappen Nederland nu al kan zetten om een producententarief in te voeren, en welke stappen gezet kunnen worden richting Europa om de mogelijkheden hiervoor te vergroten.
- *Afschaffing volume-correctie regeling industrie*
 - Energieverbruikers met een hoog vlak energieverbruik krijgen een hoge korting op het energieverbruik. De ACM heeft een onderzoek uitgezet of er een inhoudelijke onderbouwing is voor deze kortingsregeling. Indien deze er niet is wordt deze regeling vanaf 2024 beperkt of volledig afgeschaft.
- *Geef netbeheerders de mogelijkheid om transportcapaciteit te verlagen als deze niet binnen redelijke termijn benut wordt*
 - Een lagere transportcapaciteit kan meer ruimte bieden op het net. Onderzocht moet worden welke aanpassing in de regelgeving nodig is om dit mogelijk te maken.

- *Maak ruimte in de wet- en regelgeving voor nieuwe contractvormen voor aangeslotenen op het elektriciteitsnet:*
 - Nieuwe contractvormen, waarbij een lagere transportcapaciteit wordt geboden op piekomenten kunnen bijdragen aan het verminderen van congestie. Onderzocht dient te worden welke aanpassingen in wet- en regelgeving daarvoor nodig zijn.
- *Differentiatie nettarieven naar gebieden*
 - Door tarieven te differentiëren voor gebieden met en zonder netcongestie kan een prikkel ontstaan om netcongestie te verminderen, bv door de locatiekeuze van nieuwe bedrijven en energieproducenten. De mogelijkheden hiervoor worden onderzocht door een Commissie.